

УДК 658.338

**ВІДНОВЛЕННЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ТА
ДЕРЖАВНОГО АПАРАТУ УКРАЇНИ У ПОВОЄННИЙ ЧАС**

Крихтіна Ю. О., доктор. з держ. упр., професор (УкрДУЗТ)

Семенцова О. В., канд. екон. наук, доцент (УкрДУЗТ)

Третяк М. В., канд. з держ. упр., виконавчий директор (ІПА "Легаліт")

Наукове дослідження присвячене актуальним питанням відновлення та модернізації економіки та державного апарату України, формування її демократичного розвитку та економічної безпеки у повоєнний час. У статті проведено аналіз досвіду відновлення Південної Кореї, Японії, Німеччини та Ізраїлю у повоєнний період. На підставі цього запропоновано основні напрями подальшого розвитку зовнішньоекономічної діяльності України, її співпраці та партнерства з країнами світу.

Ключові слова: відновлення, державний апарат, економіка, економічна активність, модернізація України.

RECOVERY AND MODERNIZATION OF THE ECONOMY AND STATE APPARATUS OF UKRAINE IN THE POST-WAR TIME

**Krykhtina Yu. O., Doctor of public administration, professor,
Sementsova O. V., Candidate of Economic Sciences, associate professor (USURT)
Tretiak M.V. Candidate of public administration, executive director (ILA "Legalit")**

The scientific research is devoted to the urgent issues of restoration and modernization of the economy and state apparatus of Ukraine, the formation of its democratic development and economic security after the war. The post-war reconstruction of Ukraine, even now, is no less an urgent topic for representatives of the authorities, civil society organizations and ordinary citizens. The article analyzes the experience of reconstruction in South Korea, Japan, Germany and Israel in the post-war period. Based on this and taking into account the transformation of the world system in the 21st century. and the present, in which information technologies accelerate the pace of transformation of the world system, the main directions for the further development of Ukraine's foreign economic activity are proposed. A conclusion was made about the need to introduce high-quality innovative models in Ukraine and ensure constant dialogue and cooperation with the world; constant renewal of projects related to infrastructure, education, art, ecology, medicine; without bureaucratic cooperation between the state and business; increasing the potential of the number and quality of tools and mechanisms for Ukraine's cooperation and partnership with the countries of the world; construction and consistent implementation of modern economic relations; qualitative integration of Ukrainian enterprises into the international economic space; involvement of foreign entrepreneurs in activities in Ukraine; search for new approaches to partnership; new skills of solidarity and sustainability; understanding the mechanisms of sustainability of the real world; further digital transformation; implementation of innovative business models; improvement in the provision of public services; improvement of the state administration system; expansion of communication links based on modern technologies; establishment of prospective development goals..

Keywords: *recovery, state apparatus, economy, economic activity, modernization of Ukraine.*

Постановка проблеми. Військова агресія росії проти України зруйнувала та продовжує руйнувати українську економіку, соціальну, транспортну та енергетичну інфраструктуру і головне - життя людей. Тому повоєнне відновлення України, навіть у даний час, є не менш актуальною темою для представників влади, організацій громадянського суспільства і пересічних громадян. Адже кожен хоче бачити за важкими часами війни світле майбутнє, відбудову країни та подальший інтенсивний економічний розвиток. Так само, як колись після Другої світової та інших війн, держави Західної

Європи та Азії змогли відновитись і досягти високого рівня розвитку економіки. Отже, вивчення досвіду провідних країн у повоєнній відбудові економіки та державного управління є одним з найважливіших питань в підготовці до цього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження змістовної сутності відновлення та модернізації економіки та державного апарату знайшло відображення у працях таких вітчизняних дослідників як: Покровська Н. [1], Шапран О. [2], Шаповал Н., Федосєєнко М., Грибановський О., Терещенко О. [3],

Кіндзерський Ю. [4], Зверяков М. [5], Шаров О. [1], Гуменюк В. [7] та інших.

Серед закордонних науковців та фахівців, які займалися вивченням вищезазначеного питання, можна виділити наступних: МакМиллан М., Родрік Д., Сепульведа К. [8], Маццукато М. [9], Бартон Б., Маніка Д., Коллер Т. [10] та інші.

Метою статті є визначення шляхів і механізмів повоєнного відновлення та модернізації економіки та державного апарату України.

Виклад основного матеріалу. Одним з ключових факторів відновлення та модернізації економіки та державного апарату України, формування її демократичного розвитку та економічної безпеки є поглиблений розвиток її міжнародних відносин.

В контексті сучасної ситуації, коли Україна стикається з викликами, такими як війна на сході, економічними труднощами, корупцією та інші

проблемами, відновлення та модернізації економіки та державного апарату України, формування її демократичного розвитку та економічної безпеки є важливими складниками стратегії її розвитку.

Відновлення та модернізація економіки та державного апарату, формування її демократичного розвитку та економічної безпеки для України передбачає впровадження механізмів відкритого урядування та посилення партнерства Уряду, громадянського суспільства та бізнесу а також вимагає ряд суспільно важливих реформ, зокрема у сфері надання якісних державних послуг, розкриття інформації, будівництва інфраструктури тощо.

В цьому сенсі важливим є вивчення досвіду провідних країн світу щодо повоєнного відновлення, модернізації економіки та державного апарату, демократичного розвитку та економічної безпеки.

Таблиця 1

Досвід країн світу щодо повоєнного відновлення та модернізації економіки та державного апарату, формування демократичного розвитку та економічної безпеки

Країна	Заходи, що було проведено
1	2
Південна Корея	– впровадження програми економічного розвитку Пак Чон Хі, орієнтованої на іноземні інвестиції, розвиток промисловості у трудомістких виробництвах та підтримку експорту; – потужна технічна та освітня допомога з боку США; – розвиток вищої освіти у співпраці з приватними фондами; – створення Ради економічного розвитку (1958), яка почала складати плани довгострокового економічного розвитку країни. – ключовими галузями промисловості було визнано електроніку, суднобудування і автомобільну промисловість; – головними економічними цілями уряду були посилення значення ключових галузей промисловості; – впровадження ефективних управлінських підходів; – заходи, які було спрямовано на збільшення експорту, що означало підвищення конкурентоспроможності південнокорейських товарів і продуктивності праці

Продовження табл. 1

1	2
Японія	– іноземна фінансова та інституційна підтримка; – система позиттєвого найму на роботу (патерналізму), за якою заробітна плата щорічно зростає і залежить від віку і стажу, а фірми дбають про постійне підвищення кваліфікації робітників, їх добробут і відпочинок; – імпорт сировини, якої у країні майже немає, йде головним чином із держав, що розвиваються, за низькими цінами, а готову продукцію Японія вивозить до розвинутих країн – США, Канади, Австралії, країн Європи
Німеччина	– план Маршала та допомога США; – економічні реформи та побудова —соціальної ринкової економіки, яка показала ефективність за короткий період часу. – відновлення виробництва (США дозволили Західній Німеччині відновити заборонене на той час виробництво, зокрема алюмінію та верстатів)
Ізраїль	– кредити та гранти США; – випуск держоблігацій (Позика незалежності), які розміщувалися в інших країнах – отримання дозволу від США для розміщення своїх облігацій; – отримання репарацій від Західної Німеччини (\$112 млрд у сучасному еквіваленті), які становили до 55% додаткових доходів бюджету у 1952–1965 роках; – впровадження Нової економічної політики (значна лібералізація економіки, скасування розподільчої системи та державного регулювання цін); – відмова від емісії грошей на покриття витрат; – впровадження великих інфраструктурних проєктів (будівництво Національного ізраїльського водопроводу, енергетичних заводів і портів); – значні інвестиції держави в аграрний сектор та легку промисловість.

Підсумовуючи результати аналізу досвіду повоєнного відновлення Південної Кореї, Японії, Німеччини та Ізраїлю, враховуючи трансформації світової системи у ХХІ ст. та сьогодення в якому інформаційні технології прискорюють темпи трансформації світової системи можна визначити наступні основні напрями відновлення і модернізації економіки та підвищення ефективності діяльності державного апарату з метою розвитку зовнішньоекономічної діяльності України, її співпраці та партнерства з країнами світу:

- формування стабільного політичного середовища;

- налагодження сильних інституцій, які здатні забезпечити верховенство права, захист прав власності та виконання контрактів;
- розвиток сильної системи стримувань і наявних механізмів для запобігання корупції та зловживанню владою;
- зміна системи забезпечення національної безпеки держави через розвиток військово-промислового комплексу (ВПК);
- посилення національної ідентичності в суспільстві (єдність поглядів

на критичні точки, які визначають націю: мову, культуру, релігію тощо);

- забезпечення безпеки як запоруки ефективного економічного розвитку;

- впровадження політики запобігання пропаганді;

- організації антипропагандистських заходів як на національному, так і на міжнародному рівнях;

- підготовка освіченої та кваліфікованої робочої сили через розвиток системи приватних закладів освіти;

- співпраця з приватним сектором для визначення навичок і компетенцій, які потрібні на ринку праці, та розробляти програми для забезпечення необхідного навчання;

- залучення інвестицій у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР) для стимулювання інновацій та розвитку нових технологій;

- формування сприятливого бізнес-середовища, яке заохочує підприємництво, інновації та інвестиції;

- надання кредитні гарантії та інші форми фінансової підтримки, щоб допомогти бізнесу отримати доступ до фінансування;

- перехід від переважаючого експорту сировини до експорту готової продукції;

- розробка стартових та застосування експортних стимулів.

Висновки та перспективи подальших наукових пошуків. Поглиблене розуміння сутності щодо відновлення та модернізації економіки та державного апарату України, формування її демократичного розвитку та економічної безпеки актуалізує необхідність пошуку нової моделі повоєнного відновлення України. Тому Україні потрібно: запровадження якісних інноваційних моделей та забезпечення постійного діалогу та співпраці зі світом; постійне поновлення

проектів, пов'язаних з інфраструктурою, освітою, мистецтвом, екологією, медициною; без бюрократична співпраця держави та бізнесу; збільшення потенціалу кількості і якості інструментів та механізмів щодо співпраці і партнерства України з країнами світу; побудові і послідовної реалізації сучасних економічних відносин; якісної інтеграції українських підприємств у міжнародні економічний простір; залучення іноземних підприємців до діяльності в Україні; пошук нових підходів до партнерства; нові навички солідарності та стійкості; розуміння механізмів стійкості реального світу; подальша цифрова трансформація; впровадження інноваційних моделей ведення господарської діяльності; покращення в наданні державних послуг; удосконалення системи державного управління; розширення комунікативних зв'язків на основі сучасних технологій; встановлення перспективних цілей розвитку.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1 Покровська Н. М. Концептуальні засади післявоєнного відновлення України, економічні аспекти. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2022. № 4 (274). С. 41-47.

2 Шапран О. Маркетингове обґрунтування заходів щодо стабілізації економічної системи України у післявоєнний період на основі шеренгової економіки. *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки)*. 2022. № 1. С. 3-7.

3 Шаповал Н., Федосеєнко М., Грибановський О., Терещенко О. Повоєнне відновлення України. Нові ринки та цифрові рішення. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/09/Digitalinstruments-in-Ukrainian-recovery.pdf>

4 Кіндзерський Ю. Повоєнне відновлення промисловості України: виклики та особливості політики.

Економічний аналіз. 2022. Том 32. № 2. С. 101–117.

5 Зверяков М. І. Формування моделі економічного розвитку в нових історичних реаліях. *Економіка України*. 2022. № 8. С. 03–19.

6 Шаров О. М. Уроки та перспективи «плану Маршалла» для України. *Економіка України*. 2015. № 4. С. 12–18.

7 Гуменюк В. В. Зарубіжний досвід повоєнної трансформації державного управління і уроки для України. *Економіка України*. 2022. № 8. С. 34–54.

8 McMillan M., Rodrik D., Sepulveda C. Structural change, fundamentals and growth: A framework and case studies. International Food Policy Research Institute. Washington, DC., 2017. 330 p.

9 Mazzucato M. The Entrepreneurial States. Debunking Public vs. Private Sector Myths. London: Anthem Press, 2013. 202 p.

10 Barton B., Manyika J., Koller T. Measuring the economic impact of short-termism. McKinsey Global Institute Discussion Paper. 2017. 16 p.

REFERENCES

1 Pokrovsjka N. M. (2022) Konceptualjni zasady pisljavojeennogho vidnovlennja Ukrajinu, ekonomichni aspekty [Conceptual principles of post-war reconstruction of Ukraine, economic aspects]. *Bulletin of the Eastern Ukrainian National University named after Volodymyr Dahl*. 2022. № 4 (274). pp. 41–47. (in Ukrainian)

2 Shapran O. (2022) Marketyngove obg'runtuvannja zahodiv shhodo stabilizacii' ekonomichnoi' systemy Ukrai'ny u pisljavojeennyj period na osnovi sheringovoï' ekonomiky [Marketing justification of measures to stabilize the economic system of Ukraine in the post-war period based on the sharing economy]. *Visnyk Nacional'nogo tehničnogo universytetu —Harkivs'kyj politechnyj instytut*

(ekonomichni nauky) – Bulletin of the National Technical University —Kharkiv Polytechnic Institutel (economic sciences), vol. 1, pp. 3–7. (in Ukrainian)

3 Shapoval N., Fedoseyenko M., Hrybanovskiy O., Tereshchenko O. Postwar recovery of Ukraine. New market sand digitalsolutions. Available at: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/09/Digitalinstruments-in-Ukrainian-recovery.pdf>

4 Kindzerskyi Yu. (2022) Povojenne vidnovlennja promyslovosti Ukrai'ny: vyklyky ta osoblyvosti polityky [Postwar recovery of Ukrainian industry: challenges and policy features]. *Economic analysis*, vol. 32(2), pp. 101–117.

5 Zveryakov M. I. (2022) Formuvannja modeli ekonomichnogo rozvytku v novykh istorychnykh realijah [Formation of the model of economic development in new historical realities]. *Economy of Ukraine*, vol. 8, pp. 03–19. (in Ukrainian).

6 Sharov O. (2015) Uroky ta perspektyvy «planu Marshalla» dlja Ukrai'ny [Lessons and perspectives of the «Marshall Plan» for Ukraine]. *Economy of Ukraine*, vol. 4, pp. 12–18. (in Ukrainian)

7 Humenyuk V. V. (2022) Zarubizhnyj dosvid povojennoi' transformacii' derzhavnogo upravlinnja i uroky dlja Ukrai'ny [Foreign experience of post-war transformation of public administration and lessons for Ukraine]. *Economy of Ukraine*, vol. 8, pp. 34–54. (in Ukrainian)

8 McMillan M., Rodrik D. & Sepulveda C. (2017). Structural change, fundamentals and growth: A framework and case studies. International Food Policy Research Institute. Washington, DC.

9 Mazzucato M. (2013). The Entrepreneurial States. Debunking Public vs. Private Sector Myths. London: Anthem Press.

10 Barton B., Manyika J., & Koller T. (2017). Measuring the economic impact of short-termism. McKinsey Global Institute Discussion Paper.